

Національне виховання сучасної молоді в освітньому просторі. *Пріоритети розвитку педагогічних та психологічних наук у XXI столітті* : збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 16-17 березня 2018 р. Одеса, 2018. С. 91-94

Сєваст'янова О.А.

кандидат педагогічних наук, доцент

доцент кафедри педагогіки

ДЗ «Луганський національний університет імені Т.Г.Шевченка»

М.Старобільськ. Луганська область, Україна

НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Сучасним пріоритетом системи виховання в Україні є національна ідея, яка відіграє роль об'єднавчого, консолідуючого фактора в суспільному розвитку, спрямованого на вироблення життєвої позиції людини, становлення її як особистості, як громадянина своєї держави. Останнім часом особлива увага приділяється організації виховної роботи в закладах освіти у Концепції національної системи виховання.

Національна система виховання є умовою цілісного формування особистості: це створена впродовж століть самим народом система поглядів, переконань, ідей, ідеалів, традицій та професійної діяльності, що має на меті формування світоглядної позиції та ціннісних орієнтацій молоді, передачу їй соціального досвіду, надбань попередніх поколінь.

Відповідно до Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року стратегічними напрямками державної політики у сфері освіти повинна стати побудова ефективної системи національного виховання, розвитку соціалізації дітей та молоді [6]. З огляду на це, сучасне виховання в Україні має забезпечувати прилучення молоді до світової культури й загальнолюдських цінностей, формування планетарного мислення особистості.

За формами і методами воно спирається на народні традиції, кращі надбання національної та світової педагогіки.

Отже, актуальність даної теми пояснює мету роботи: проаналізувати сутність національного виховання, його науково-методологічні засади; визначити основні принципи організації виховної роботи, що впливають на ефективність процесу виховання в сучасному освітньому просторі.

У Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті наголошено, що домінантною основою розвитку українського суспільства є виховання «свідомого громадянина, патріота, набуття молоддю соціального досвіду, високої культури міжнаціональних взаємовідносин, формування в молоді потреби та уміння жити в громадянському суспільстві, духовності та фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, трудової, екологічної культури» [1, с.4].

До основних завдань Національної стратегії належить “побудова ефективної системи національного виховання на засадах загальнолюдських, полікультурних, громадянських цінностей, забезпечення фізичного, морально-духовного, культурного розвитку дитини, формування соціально-зрілої творчої особистості, громадянина України і світу, підготовка молоді до свідомого вибору сфери життєдіяльності” [6].

Метою суспільства стає духовне вдосконалення особистості, на що акцентується увага в державних нормативних документах та актах. Зокрема, Закон України “Про вищу освіту” передбачає створення таких умов навчання та виховання, які б забезпечували “можливість інтелектуального, морального, духовного, естетичного і фізичного розвитку особи, що сприяє формуванню знаючої, вмілої та вихованої особистості” [3, с.75].

Нині ідеалом виховання є гармонійно розвинена, високоосвічена, соціально активна і національно свідома людина, наділена глибокою громадянською відповідальністю, здоровими інтелектуально-творчими, фізичними і духовними якостями, родинними і патріотичними почуттями, працьовитістю, господарською кмітливістю, підприємливістю й ініціативою.

Формування творчої особистості за допомогою посилення організаційно-виховної, культурно-освітньої роботи у національній моделі освіти нерозривно пов'язане з відродженням нації, демократизацією і гуманізацією суспільства, поглибленням самоврядування народу, яке передбачає висунення молоді на керівні посади в різних сферах управління і виробництва.

Перебудова виховного процесу в освітньому просторі закладах вищої освіти – важливе і складне завдання, розв'язання якого вимагає пошуку і приведення в дію нових форм та методик організації виховного процесу та активізації традиційних видів діяльності, збереження досягнень минулого.

В умовах розбудови української державності і подальшого розвитку незалежності України реальною методологічною основою виховання як соціального явища є ідеологія державотворення, зорієнтована на загальнолюдські та національно-культурні цінності.

Виховний процес у ЗВО реалізує принципи виховання, що визначені Концепцією виховання дітей та молоді у національній системі освіти і складені історично. До них належатимуть: єдність національного і загальнолюдського; природовідповідність; культуровідповідність; активність, самодіяльність і творча ініціатива сучасної молоді; демократизація виховання; гуманізація виховання; безперервність і наступність виховання; єдність навчання і виховання; цілеспрямованість; диференціація та індивідуалізація виховного процесу; етнізація; комплексний підхід; опора на позитивне.

Отже, з нашої точки зору, однією з найважливіших складових виховання сучасної молоді є посилення уваги до створення системи національного виховання особистості. Це є суттєвою особливістю простору виховання закладів освіти та складає його виховний потенціал. Бо саме національне виховання є одним із найважливіших, найсуттєвіших чинників цілісного формування особистості. Водночас, національне виховання є фактором формування національної еліти, інтелігентності, справжньої професійної культури, патріотизму. У його умовах формується повноцінна, національно свідома, самодостатня особистість, громадян, патріот України.

Завдяки своєму походженню, обставинам життя, культурно-історичним традиціям кожен представник свого етносу, нації – носій духовності, культури, традицій і звичаїв рідного народу, виховується притаманним його народу змістом і засобами виховної взаємодії. Наука доводить, що таке виховання має яскраво виражений національний характер [5].

Національне виховання – це система ідей, поглядів, переконань, а також звичаїв та обрядів, котрі забезпечують духовне самовідтворення і самозбереження народу. Метою національного виховання є формування у учнівської молоді високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, пошани до вітчизняних історичних діячів, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків. Патріотизм, громадянськість повинні об'єднувати українців, зберегти те, що протягом століть було нашою метою, - незалежність та цілісність держави.

Повернутись обличчям до національного виховання у ЗВО нас спонукають такі методологічні принципи пізнання, як об'єктивність, історизм, наступність тощо, якщо ми прагнемо «вижити» у світі, в якому діють незалежно від нашої волі закономірності людської життєдіяльності.

Як зазначає І.Бех, національне виховання покликане створювати умови, в яких прищеплюються кожній особистості смак до духовної сторони життя, і досягнення цієї мети стає можливим за умови його особистісної орієнтованості, яка має будуватись на таких засадах: свобода, відповідальність, справедливість, творчість, співпраця; самодіяльність молоді, її активний характер; вільна творча продуктивна праця як базис виховання; розвиток творчої індивідуальності; виховна полі системність.

Повноцінне використання виховного потенціалу в сучасному освітньому просторі можливо тільки тоді, коли суб'єкт-суб'єктна взаємодія буде все більше проникати у викладацьку діяльність. Виховний процес у цьому випадку виступає як: життєдіяльність учнівської молоді, що містить у собі спільну працю, творчість, наукові інтереси, спілкування, особистісні значення, професійні орієнтації тощо.

Мета виховання в національному втілює вселюдське, адже вселюдські цінності не можуть функціонувати ізольовано від конкретного національного життя. Ідеалом виховання є гармонійно розвинена, високоосвічена, соціально активна й національно свідомою людиною, що наділена глибокою громадянською відповідальністю, високими духовними якостями, родинними й патріотичними почуттями, здатна до саморозвитку і самовдосконалення. Основним показником виховної роботи в ЗВО є культура самовизначення кожної особистості. Життєве самовизначення – більш ширше поняття, ніж тільки професійне і навіть громадянське. Воно характеризує людину як суб'єкта власного життя і власного щастя, яка самореалізує свої сили і здібності.

Отже, виходячи з ідей провідних учених, вища освіта повинна акцентувати увагу на формуванні та розвитку такої особистості, якій буде притаманна висока національна самосвідомість, готовність до виконання громадянського обов'язку із захисту національних інтересів, незалежності та цілісності України, утвердження національного суверенітету держави.

Проаналізувавши проблеми національного виховання в сучасному освітньому просторі, ми дійшли до висновку, що оскільки нова місія ЗВО полягає в створенні умов для досягнення в суспільстві більшої справедливості й соціальної стабільності, вихованні творчості й розвитку інноваційного потенціалу молодого покоління, то назріла нагальна необхідність зміни орієнтирів виховної діяльності. Сучасний виховний процес є багатоаспектним і потребує різнобічних форм і методів, особистісної орієнтації, творчості.

Таким чином, аналіз сучасних цивілізаційних процесів виявив необхідність посилення уваги до національних проблем розвитку суспільства та національного виховання сучасної молоді, значним потенціалом якого володіє система закладів вищої освіти. Варто також зазначити, що виховна робота у освітніх закладах має отримати більш виразне національне спрямування та змістовне наповнення, забезпечити підготовку національно свідомих фахівців – громадян Української держави.

Література:

1. Державна національна програма «Освіта»: Україна ХХІ століття» // Освіта України. – 2002. - №33. – С.4-6. 2. Белова Л.О. Виховна система ВНЗ: питання теорії та практики / Л.О. Белова. – Харків: Вид-во НУА, 2004. – 264 с. 3. Закон України «Про вищу освіту» // Освіта в Україні. Нормативна база. – К.: КНТ, 2006. – С.40-93. 4. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – К., ТОВ "Філстудія", 2006. – 320 с. 5. Руденко Ю.Д. Національне виховання: відродження і перспективи / Ю. Д. Руденко // Педагогіка і психологія. – 1994. - № 31. – С.132-140. 6. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25 червня 2013 року № 334/2013 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.prezident.gov.ua/documents/15828.html>